

Rozhovor s Vilinou Kadlečkovou o její knižní sérii Mycelium

NÁBOŽENSKÉ PODHOUBÍ

Jitka Schlichtsová a Zuzana M. Kostičová

Spisovatelka Vilma Kadlečková (*1971) k sobě v posledních letech přitáhla velkou pozornost především české scifistické komunity, a to díky svému šestidílnému románu Mycelium, jehož dlouho očekávaný pátý díl vyšel před několika málo týdny. Mycelium se odehrává v budoucnosti na Zemi, kde se střetávají nejen lidské a mimozemské kultury, ale především náboženství. Těžištěm románu je zvláště spiritualita tajemné planety Ōsse, která je hluboce mystická a představuje v mnoha ohledech velice vypjatou formu „náboženství“ tak, jak je obecně v naší kultuře chápáno (od tajemného hmyzího boha Akkütlixie přes rozsáhlou hierarchickou církevní organizaci, misijní působení i jakousi obdobu inkvizice až po komplexní rituály, jejichž středobodem je rituální mučení vrcholící lidskou obětí). Čtenářský ohlas monumentálního románu se proto dotýká i otázek, do jaké míry se Vilma Kadlečková inspirovala současnou realitou a náboženskými konflikty. Zeptaly jsme se jí na to také.

Mohla byste ve stručnosti charakterizovat náboženství Ōsseanů?

Stručně? Abstraktní nejvyšší princip (zvaný *Dokonalý kruh vesmírného Bytí*); jeho konkrétní fyzická manifestace v podobě *Hmyzího boha Akkütlixie*; uctívání vesmírných Lodí (které jsou vtělením astrálních bytostí – *Hvězdovládců* – do uměle vytvořených „myceliálních struktur“ a mají kolektivní, telepaticky propojenou inteligenci – *Sdílené vědomí* –, díky čemuž je Ōsseané pokládají za prostředníky mezi sebou a bohem. Základem náboženské praxe jsou lidské oběti (většinou dobrovolné, ne vždy hned smrtelné), prováděné na oltáři. Využívá se *Pětice posvátných drog* (rituálně při bohoslužbách, ale také individuálně v soukromí). Jsou to houby (odtud název *Mycelium*), které je možné užívat v pasivní formě (toxiny v sušině, odvar nebo macerát), nebo je v podobě aktivních spor nasadit do krve, kde se rozrostou (což je jedna z podob lidské oběti).

Jaké je klíčové božstvo Ōsseanů?

Hmyzí podoba dodává Akkütlixovi jistou chtonicou děsivost. V Ōssenských chrámech jsou jeho sochy z oceli (čili ostré, nebezpečné, nepřijemné), což hrozivý dojem ještě umocňuje. Fakticky to není „bůh“, ale spíš cosi jako „mentor“ či „mistr“

či „otcovská postava“ – kdosi, kdo svou autoritou donutí *larh-dōkawōara*, aby oběť skutečně dokonal, a taky ji od něj přijme (a předá dál). Výklad toho, co je Akkütlix zač, samozřejmě není jednoznačný. Různé postavy románu na to mají protichůdné názory. Oficiální doktrína Církve mluví o Akkütlixovi jako o bohu, zatímco podle dalšího z výkladů (archeoastro-nautické *aurigiánské hereze*) je Akkütlix samozvanec pocházející z cizí hmyzí civilizace; a podle ještě jiné verze je jedním z opravdových božských vtělení kosmické síly *wētrēigaēs* (známé jako *Hvězdovládcí*), která stojí za vznikem všech velkých náboženství ve známém vesmíru.

Měl na vás při tvorbě postavy Akkütlixie vliv H. P. Lovecraft?

Upřímně se snažím nikoho nevykrádat; ale kdybych měla nějakou analogii s jiným dílem najít, připomenu spíš postavu Shrikea (v českém překladu se mu říká Štír) z románu *Hyperrion* Dana Simmonse.

Jaký je rozdíl mezi náboženstvím Ōsse a náboženstvím Fomalhiwy – další z vašich románových planet?

Planeta Fomalhiwa se nachází ve stejném „univerzu“ jako Ōsse. Fomalhiwa je svět, kde lidé ovládli psychotroniku, mohou k ní použít nevyčerpatelný zdroj energie (nerost *argenit*), a tím pádem už reálně nemají o co usilovat. V jejich světě se prosadila filozofie „Šipky“ (*Eraughoon*), která ukazuje směr zpátky (nemíří k vrcholům, ale k zemi). Člověku tím říká: „Jak všichni víme, cesta sama je cílem; takže když máš cíl na dosah, vrať se na začátek, kde se ještě zdálo, že nějaký smysl existuje, a začni znovu.“ S tím souvisí koncept *Dlouhé hry*: „Celý lidský život je jen divadlo pro nejvyšší vesmírnou sílu, *Astuaner*; a tenhle *Astuaner* chce vidět pořádné drama, takže pokud ho hodláš potěšit, musíš se vrhat do nejrůznějších nebezpečností a nejšílenějších podniků, aby byl tvůj život pěkným divadlem.“

Zní to dost odtažitě, protože v naší civilizaci vždycky bylo mnohem víc cílů než prostředků k jejich dosažení. Paradoxně ale zrovna v naší části světa, kde panuje relativní blahobyt, poslední do-

bou pozorují určité známky přesycení. Podobně zažívali Fomalhiwané včetně podobných způsobů, jak *horror vacui* řešit a nedostatek reálných existenčních problémů něčím nahradit. Přímočarou analogií jsou samozřejmě hry na hrdiny (LARPy, Dračí doupe, simulace středově-

kých bitev apod.). Jsou to ale i různé „zástupné“ činnosti: záměrné pěstování určitého „životního stylu“, budování image na sociálních sítích, aktivismus pro aktivismus, hrátky kolem jídla (focení v restauracích, veganství, kult biopotravin atd.), hipsterství obecně – a na druhé straně třeba i bujení byrokracie, které lidem dává pocit, že něco smysluplného dělají a pořád usilují, i když fakticky není proč.

To jsou ty neblahé důsledky protestantských postojů: „honem honem, hybaj pracovat, zahálka je hřích; a když reálně není co dělat, něco si vymysli, zkomplikuj život sobě i ostatním nějakým tím novým předpisem

či papírováním či obstrukcí, aby cesta k cíli byla delší a dalo se ještě chvíli jít...“ Ale abych se vrátila k Ōsseanům: jedna z postav Mycelia (Aš~šád z Fomalhiwy)

to shrnuje: „Össeané přinášejí oběti na oltáři. My Fomalhiwané je žijeme.“ Život, který se celý podřídí tomu, aby byl divadlem pro bohy, je svým způsobem také lidskou obětí.

Čtenáři si mnohokrát povšimli, že motivy, které se týkají össenské přítomnosti na Zemi, se dají vykládat jako alegorie migrační krize a „střetu civilizací“. Je össenské náboženství inspirováno islámem a islámským fundamentalismem? Měla migrační krize nějaký vliv na obsah posledních dílů?

Jedním z popudů k napsání Mycelia skutečně byly události jedenáctého září, ale zajímala mě spíš psychologická stránka věci: jaký způsob myšlení, jaké hodnoty a představy o světě musí člověk mít, aby ho to přimělo udělat takovou věc. Na začátku příběhu vede mezi Össeany a Pozemšťany jasná dělící čára: Össeané jsou fanatičtí fundamentalisti, Pozemšťané racionální „normální“ lidi; ale místo aby došlo k velké pranici mezi hodnými Nami a zlymi Jimi (jak někteří čtenáři možná čekali), rozdíl se postupně stírá a hlavní hrdina (Pozemšťan a založením spíš mystik) čím dál víc přebírá způsob myšlení Össeanů. Mnohem spíš než román o střetu civilizací je Mycelium o individuálním hledání Boha. Čili – kdepak, žádná migrační krize nebude! Přesto má islám v Myceliu jisté význačné postavení: o ostatních náboženstvích tam občas někdo něco utrousí, ale o islámu úmyslně není jediná zmínka (což dle psychologických zákonitostí napovídá, že opravdu inspirací byl: ovšem ne svým myšlenkovým obsahem, nýbrž spíš svými vnějšími projevy a virulencí).

Ve výrazně hierarchické organizaci össenské náboženské organizace je možno číst kritickou alegorii římskokatolické církve. Je v tom autorský záměr?

Záměr to být *nesmí*. Já jsem zásadně proti „angažovanému“ psaní. Autor, který píše proto, aby „kritizoval poměry“ a používá k tomu zřetelně čitelné analogie, fakticky podřizuje svébytnost svého fikčního světa ideologii: a v tu chvíli příběh přestane být živoucím prožitkem a uvěřitelnou vizí a stává se jen nástrojem, který má demonstrovat určitý názor či teze. Kdo chce číst tohle, větší štěstí udělá (dle svého naturelu a orientace) s Václavem Řezáčem nebo s Ayn Randovou

než s Myceliem. Össenská Církev *Akkütlixova* trpí předvídatelnými neduhy velkých úctyhodných organizací: dá se tam najít vzájemná nevráživost, intriky, mocenské boje, těžkopádnost; ale to všechno slouží hlavně zápletce.

Terminologii římskokatolické církve jsem si vypůjčila především proto, abych čtenářům usnadnila život: když mluvím o koncilu, kléru, opatovi či dijeci, každý aspoň tuší, co ta slova znamenají. Další věci jsem naopak převzala odjinud (Össeané například mají *Církev-ní policii*, což je jistá obdoba mravnostních hlídek z muslimského světa). Korektní by samozřejmě bylo vymyslet si pro všechny reálie nějaké össenské termíny, ale to by bylo na úkor srozumitelnosti. Na zlomení jazyka úplně stačí, že osobě, která se chystá zemřít na *aiö* (oltář) a stát se tedy lidskou obětí, se říká *larhdökawöar*.

V sérii jsem se nesetkala s nějakým výrazným náboženstvím, které by bylo charakteristické pro pozemšťany, nositelé náboženských vlivů jsou tu pouze mimozemšťané. Je tomu skutečně tak? Je skutečně jedinou pozemskou náboženskou postavou eklektička Fiona, kterou lze rozhodně zařadit do hnutí Nového věku (New Age)? Jaké jsou reakce čtenářů na tuto postavu?

Ze začátku jsem se naprosto záměrně snažila reálná pozemská náboženství vynechat. Šlo mi o kontrast mezi ateistickou společností (což je v knize celá Země) a společností podřízenou náboženství (Össe); a kdyby do děje vstupovala další silná náboženství i na Zemi, kontrast by se rozměnil. Úmyslně jsem, jak už jsem se zmínila, vynechala islám. Román je výsek reality: autor musí vybrat jen relevantní motivy, aby svůj svět nezahltl příliš mnoha podrobnostmi. V pátém dílu, kde už je svět dostatečně etablovaný a rozdíl jasný, ale na pozemské náboženství (konkrétně na vymyšlenou novodobou evangelickou odnož) dojde; vystupuje tam pozemský kněz, který má zásadní proslov v össenském chrámu. V šestém dílu už se k tomu doopravdy musím postavit čelem, protože hlavní hrdina si to s tím Bohem taky konečně musí ujasnit.

Pokud jde o Fionu, to je taková „duchovní turistka“; vystřídá kde co (a po každé to opustí přesně v okamžiku, kdy jí to konečně mohlo nějaké vnitřní obo-

Vilma Kadlečková. Foto: Martin Mareček.

hacení přinést). Sama pár podobných lidí znám; a čtenáři možná taky, protože ve Fioně tyhle typy poznali a docela se tím baví.

Zmiňovala jste se v některých rozhovorech, že koncept mimozemské „myceliální technologie“ vznikl při vašem studiu zahradní architektury. Je to pravda? Měl na celou věc vliv i koncept halucinogenních hub v hnutí New Age, „entheogenů“, jakožto prostředků, jakými se navozují bona fide náboženské zážitky?

Byla to přednáška o houbových chorobách rostlin: parazitické houby prorůstají vodivými pletivy stromu, znemožní transport vody a živin a strom uschne. Kdo píše science fiction, logicky se zeptá – a co kdyby na jiné planetě byly houby, které by podobným způsobem pronikly do lidského těla a jejich hyfy se šířily v krvi? Houby, které parazitují na člověku, existují (kvasinky, plísňe), ale nemají tak spektakulární účinky jako ty össenské. Z téhle úvahy vznikl celý koncept Össeanů, žijících v symbióze s pěti různými druhy hub. Psychoaktivní účinky mají až vyšší stupně *Pětice* (hlavně poslední z nich, *räwě*, droga Osvícení), což Církev využívá – ovšem nejen k vyvolání transcendentálních zážitků, ale také k manipulaci. ■

Poznámky redakce

Úryvek z knihy *Jantarové oči* je na třetí straně obálky. Internetová prezentace Mycelia: <http://mycelium.argenite.org>. Medailonky autorek jsou na stranách 110, resp. 121.